

Tammikuun pimeä syli

JP Koskinen

Tammikuun pimeä syli

**CRIME
TIME**

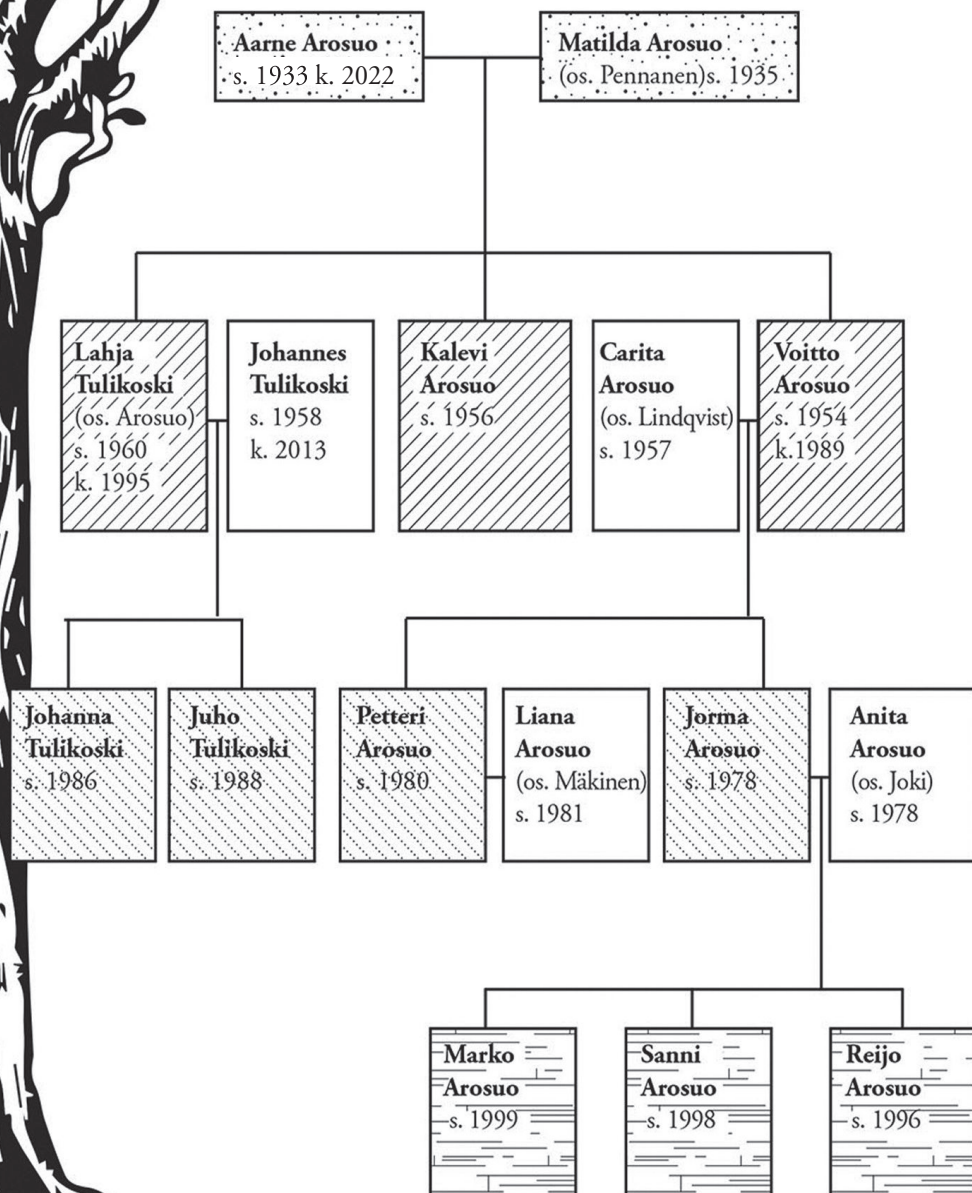
© 2016 JP Koskinen
www.jpkoskinen.com
Kannen ulkoasu Timo Ahola
Taitto Noora Ohvo

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
www.docendo.fi

ISBN 978-952-850-904-2
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@docendo.fi

Arosuon suku

Mitä on kuolema? Olin ajatellut sitä paljon Lahjan onnettomuuden jälkeen. Ihminen, joka täytti elämäni ja antoi minulle kaksi lasta, tempaistiin pois. Vielä aamulla hän täytti jokaisen huoneen valollaan, illalla oli vain tyhjyys. Oliko kuolema muuttomies, joka vei elämäsi toiseen osoitteeseen kertomatta sinulle minne?

Joskus ajattelin, ettei kuolema ole mitään suurta. Ehkä se on vain ihmisen talvi: dramaattinen saapuessaan mutta mitätön uuden kevään lämmössä. Vanhan loppu ja uuden alku. Sellaista on helppo ajatella, kun on terve ja voimissaan. Kun ei tee kuolemaa, kaikki järjestyy – tavalla taikka toisella.

Kylmä vesi ei pistellyt enää. Jäähileet kihisivät hiljaa korvissani. Pään jomotus oli lakannut. En maistanut verta suusani. Hirvittävä kipu oli poissa. Ajatus kiipesi jostakin pimeydestä esiin. Kuolema oli muuttomies. Se vei kaiken pois, pala palalta.

Räpäytin silmiäni. Jään reuna, hienoa sinistä, kastunut lumi, kuultavan harmaata, verirokeet, tummanpunaista. Oliko kuolema musta vai valkoinen? Sininen, ultramariini? Kaikki värit, kuinka rakastinkaan teitä, sinua en, pimeys.

1.

Paananen löysi hänet.

Isän pää pilkisti umpeen jäätyneestä avannosta. Hänen silmänsä olivat auki ja harmaissa hiuksissa jäätynyt, tumma veritahra. Yli 90-vuotias mökkinaapurimme kuvaili ruumista eläväisen näköiseksi. Hänelle mikä tahansa, paitsi oma peili-kuva, oli eläväisen näköinen.

Tuijotin junanvaunun ikkunasta heijastuvaa kuvajais-tani. Minulla oli kädessäni enoni Kalevi Arosuon lähettä-mä kirje, jossa hän kertoi, että isäni oli murhattu. Arosuo soitti minulle ja selvitti lyhyesti, mitä oli tapahtunut. Seu-raavana päivänä eteisen matolle tupsahti kirje. Eno halu-si tavoilleen uskollisena varmistaa, että tietäisin tarkasti jokaisen likaisen yksityiskohdan.

En voinut uskoa, että isä oli kuollut. Hän oli yhtä kuo-lematon kuin tuuli tai sade. Mikään ei ollut muuttunut ympärilläni. Isän ja minun välillä vuosia vallinnut hiljai-suus pysyi Arosuon puhelun jälkeenkin ennallaan. Hiljai-suus oli yhä samaa hiljaisuutta.

Taittelin kirjeen auki. Se oli pitkä kirje, kolme tiuhaan kirjoitettua arkkia. Aluksi sanat heilahtelivat junan liikkei-den tahtiin niin, etten saanut niistä selvää, sitten silmäni

mukautuivat junan liikkeisiin.

Lyhyt tervehdys, lyhyt suruvalittelu. Selitys siitä, että Arosuo oli ilmoittanut kaiken myös siskolleni Johannalle Kiovaan. Sen jälkeen Arosuo ryntäsi asiaan.

”Käytäntö on, että vanha työparini rikosylikomisario Lepistö ottaa minut ostosopimuksella konsultoivaksi etsiväksi murhatutkimusten ajaksi. Kaupunginjohdaja Manalkivi ei halua, että asuntomessujen aattona kaupungissa hiippailee tappaja vapaalla jalalla. Ostosopimus voi kuulostaa oudolta, mutta toimintojen ulkoistaminen on päivän sana. Kun minut on ulkoistettu ja teen töitä oman yksityisyritykseni puitteissa, en ole poliisilaitokselle kiinteä kulu ja palveluksiani voidaan ostaa tarvittaessa. Kustannukset menevät kirjanpidossa eri sarakkeeseen, ja kaikki näyttää varmasti hyvältä.”

Vaikka Arosuo kirjoitti ulkoistuksestaan huolettomaan sävyyn, tiesin hänen valehtelevan. Niin kaukana Helsinki ei ollut, etten olisi kuullut hänen erottamisestaan. Kyse ei ollut tietääkseni rahasta vaan jostakin muusta. Luin ensimmäiset rivit uudestaan ja laskin kirjeen syliini.

En tuntenut oloani kovinkaan hyväksi, eikä se johtunut siitä, että matkustin talvisen maiseman halki selkä menosuuntaan päin. Olin irtisanonut yksiöni Kalevankadulta. Kuuden vuoden ajan se oli tukikohtani, hyvässä ja pahassa. Kuudessa vuodessa en saanut hankittua yhtään muuttamisen arvoista huonekalua, ainoastaan laatikollisen kirjoja ja tutkintotodistuksen. Muistoja, epämääräisiä ystäviä ja pelivelkoja ei tarvinnut pakata laatikoihin. Opin, ettei ihmi-

siin voi luottaa, ei varsinkaan naisiin. Ja tietysti opin pelaamaan, sehän oli matemaatikolle vain ammattitaito muiden joukossa. Maailmassa on paljon löysää rahaa mutta kovin vähän aikaa ottaa se haltuun.

Vaunussa oli lisäksi vain muutama matkustaja ja hekin nukkuivat. Otin kirjeen uudestaan käteeni. Arosuon kuivan rykäisyyn muisto kaikui päässäni. Olin tottunut hänen rikosluentoihinsa. Jo lapsena kuulin enon teorioista Bodominjärven ja Tulilahden murhista. Äiti oli aina naureskellut isoveljensä nuorena puhjenneita taipumuksia. Tai mielenvikaisuutta, näkökulmasta riippuen.

”Torstai oli Johanneksen viimeinen opetuspäivä kansalaisopistossa. Hän puhui oppilailleen talvinäyttelyn järjestämisestä ja lupasi itsekkin osallistua siihen muutamalla uudella työllä. Veijo Helander, yksi hänen vannoutuneimmista oppilaistaan, istui kurssin loputtua hänen kanssaan kirjaston kahvila Novellissa puhumassa näyttelyn käytännön järjestelyistä. Helanderin mukaan isäsi aikoi vielä viimeistellä toisen näyttelyyn tulevista tauluista mökillään Haraniemessä. He erosivat kahvittelun jälkeen. Johannes sanoi menevänsä vähän ostoksille. Sanatarkasti, siis Helanderin mukaan, hän oli sanonut tekevänsä jotakin sellaista, mikä saisi itse pirunkin punastumaan.”

Muistin, kuinka isä joskus muinoin tutki salaa piirustuksiani. Hän hiipi lastenhuoneeseen ja poimi kirjoituspöydälläni olevia papereita maalin tahrimiin sormiinsa. Kun hän käänsi töitäni verhojen raosta tulevaa valoviirua kohti, näin peiton suojista hänen kasvonsa. Vakava suu, silmät sirrillään. Joka kuvan jäl-

keen suupielen juonne syveni hiukan ja silmien katse himmeni. Aamulla hän ei puhunut piirustuksistani mitään. Ei aamulla, päivällä eikä illalla. Ei koskaan.

”Tästä eteenpäin Johanneksen liikkeet ovat hiukan vaikeammin seurattavissa. Hän kävi postissa noutamassa hänelle saapuneen paketin. Postineiti sanoi tunnistaneensa taiteilija Tulikosken. Kello oli silloin jo lähellä neljää. Sen jälkeen hänet nähtiin vielä asuntonsa liepeillä Viipurintiellä. Ilmeisesti hän kävi järjestelemässä tavaroitaan mökkimatkaansa varten. Helander näki hänet kantamassa pitkulaista laatikkoa joskus kuuden aikoihin Käärmetalojen liepeillä. Seuraava havainto on taksimieheltä ja erään grillikioskin pitäjältä. Johannes nousi tavaroineen taksiin. Hänellä oli jokunen kassi, maalaustarvikkeet ja tuo pitkulainen laatikko. Joskus kahdeksan aikoihin taksimies jätti hänet Hara-niemeen lumihangon keskelle.”

Näin sieluni silmin kuinka Arosuo rykäisi. Tämä oli tapaus tapausten joukossa. Selvitettävä ongelma, jonka selvitystä henkilökohtaiset asiat eivät saaneet häiritä.

”Johannes oli pystyttänyt maalaustelineen saunan pukuhuoneeseen. Hän oli odottanut vieraita. Mökin pöydällä oli neljä kahvikuppia. Jonkun ajan kuluttua joku olikin tullut. Johannesta iskettiin astalolla suoraan kasvoihin. Ruumis oli upotettu laiturin päässä olevaan avantoon. Murhaaja poistui paikalta kenenkään näkemättä. Tammikuussa koko niemi on lähes tyhjä. Mitä jälkiin tulee, illalla alkanut lumisade peitti

kaiken alleen. Vasta aamulla Paananen löysi ruumiin mennessään pilkille. Isäsi oli noussut pintaan ja jäänyt kiinni niin, että pää pilkotti avannosta.”

Kustaa Paananen oli Haraniemen omistaja, ja hän asui yhä niemessä. Tarkemmin ajateltuna hänen täytyi olla kohta jo 100-vuotias. Hän oli lohkonut maatilastaan vuosikymmeniä sitten muutamia mökkitontteja ja katui yhä sitä raskaasti. Luulin, että hän olisi jo älynnyt kuolla. Mutta ei, hän ei kuollut millään, nuoremmat saivat mennä ensin. Parhaimmat menivät aina ensin.

Olin kymmenen, kun Arosuo tuli ilmoittamaan meille, että äiti oli kuollut liikenneonnettomuudessa. Hän kertoi asian rauhallisesti, valaisi kaikki tosiasiat ja esitti omat oletuksensa siskonsa kuolemaan johtaneista syistä. Hän eritteli tapahtumat kuin tiedemies, joka leikkaa sammakon osiin nähdäkseen, mikä saa sen hyppäämään. Liikoja tunteilematta, välttäen turhia liikkeitä. Muistin kaiken oikein hyvin, vaikka äidin kuolemasta oli kulunut jo kuusitoista vuotta.

En ollut aivan varma mutta minusta tuntui, että isoisäni lipuminen pois tästä maailmasta alkoi juuri siitä. Äitini oli hänen nuorin lapsensa, vanhin, Voitto-eno oli kävellyt junan alle kymmenen vuotta aikaisemmin. Arosuokin oli siinä välissä yrittänyt kuolla mutta selvisi säikähdyksellä. Isoisä keskittyi tutkimaan Hämeenlinnan historiaa, enkä kuullut hänen enää koskaan laulavan runoja. Isoäiti sanoi, että isoisä oli kadottanut intonsa. Vasta myöhemmin, kun isoisän särmikäs luonne alkoi haurastua ja muuttua sileäksi, ymmärsin, mitä hän todella tarkoitti.

Kuolema oli pyyhkäissyt ohitseni ja tehnyt minusta orvon. Ajatus tuntui sekä vieraalta että raskaalta. Se kosketti

minua ja kuitenkin katsoin kaikkea kuin lasin takaa. Olin itselleni pelkkä hän, lähellä mutta kaukana kaikesta.

Mielessäni oli valokuva. Romuttunut auto, joka oli kyljellään lumihangessa kallioleikkauksen vieressä. Runko oli mustunut, ja jäähdytin vääntynyt vinoon. Rikkinäiset ikkunat, pelti rypistynyt kuin paperi. Silloinkin oli tammi-kuu. Tämä valokuva oli ratkaisemattomien tapausten puolella. Mutta vain minun mielessäni, ei muualla. Muualla se ei edes ollut tapaus.

Junan ikkunoiden ohitse alkoi vilahdella suoraan riviin istutettuja, lumen kuorruttamia puita. Suurien tehtaiden korkeat, valaistut seinät vyöryivät ohitse. Valopalloista muodostui yhtenäisen nauha, jonka alla aurausvallien reunstama katu kiemurteli kohti kaupunkia. Puiset varastomakasiinit lipuivat hitaasti ikkunoiden ohitse. Jarrut alkoivat kirskua yhä vaativammin.

Olin ollut pitkään poissa, mutta talven pimeyden keskellä seisova asemarakennus näytti täsmälleen samanlaiselta, kuin se oli näyttänyt kuusi vuotta aikaisemmin, kun isoäiti ja isä saattoivat minut matkaan. Tajusin, että näin isän silloin viimeistä kertaa, jos lehtikuvia ja television kulttuuriuutisia ei laskettu mukaan. Isä kuoli minulta jo silloin, vaikka sain tietää sen vasta nyt.

Asemalla jäi pois kolme ihmistä lisäkseni. Laskeuduin alas tunneliin. Kaikki näytti olevan valkoisen kuuran peitossa: tunnelin seinät, lattia, suuaukon takana pillkottava kaupunki. Pakkasta oli kaksikymmentä astetta, ellei enemmänkin.

Onneksi minun tarvitsi kävellä vain puoli kilometriä. Isä oli ostanut edellisenä syksynä ullakkohuoneiston talosta, jonka Verkatehtaan johtaja Holmén oli rakennuttanut aikoinaan

konttoriksi tehtaan kylkeen. Holmén oli kuollut jo aikoja sitten ja kankaan kutominen lopetettu, mutta rakennus seisoi yhä paikoillaan aivan keskikaupungin reunalla. Avaimet Arosuo postitti minulle. Hänelle se oli tuttu talo, sillä hänen juuri avattu yksityisetsivätoimistonsa sijaitsi sen alakerrassa.

Pian seisoin Viipurintien suurten tiilirakennusten varjossa. Parkkipaikaksi tarkoitettun levennyksen asfaltti oli lumen alla kupruilla. Suuremmalle parkkipaikalle johtavan pistokadun toisella puolella oli matala, valkoista höyryä suitsuttava grilli, joka näytti massiivisten tehdas- ja varastorakennusten vieressä tulitikkulaatikolta. Verkatehdas, kaupungin viimeisin suurinvestointi, oli rakennettu vanhan tehdaskompleksin jatkoksi.

Talo näytti eksyneen väärään paikkaan. Rapattu fasadi kohosi kolmen kerroksen verran ylöspäin kuroutuakseen teräväksi goottilaismalliseksi harjaksi. Ullakkokerroksen ikkunat oli jaettu pieniksi ruuduiksi, jotka huipentuivat puoliympyrän muotoiseen lasiviuhkaan. Rakennus oli pieni, kivinen kartano, josta käsin tehtailija oli aikoinaan valvonut työläistensä loputonta vaellusta.

Jollakin toisella paikalla talo olisi varmasti herättänyt ohikulkijoissa huomiota. Nyt se oli alati laajenneiden tiilivarastojen puristuksessa. Sen uljuus oli rapistunut, aivan kuin kylkiin kasvaneet rakennukset olisivat liuottaneet sen loiston omaa kurjuuttaan lievittämään. Varastojen väliin syntyneen kapean kujan sulki jäähileinen portti.

Kävelin takorautaisen portin luokse. Aukaisin sen ja astuin hämärälle pihalle. Avasin taloon johtavan haalistuneen puuoven. Tiilirakennuksen kostea haju sipaisi kasvoja. Kopistin lumet kengistäni, sytytin porraskuilun lamput ja vaelin väsyneen valon maalaamia kiviportaita pitkin ylös

kolmanteen kerrokseen. Löysin oven, jossa luki sukunimeni. Menin sisään ja laahustin itään avautuvan kattolyhdyn ikkunasta hohtavassa valossa sängyn varjokuvan luokse, lastin kassini lattialle ja rojahdin makuulle.

Tuntui oudolta olla täällä isän sijaan. Tuijotin väsymyksestä turvonneilla silmilläni ikkunasta näkyvää itäisellä taivaalla hohtavaa tähteä. Muistin, kuinka isällä oli selkeinä öinä tapana tiirailla kaukoputkellaan taivaalle. Nyt hän oli kuollut, murhattu, ja minun piti selvittää asia enoni kanssa.

Ikkunasta heijastui tumma kuvajaiseni. Pitkä mies, silmät syvällä päässä, kapeat kasvot. Mustat, lyhyet hiukset. Jokaisessa suvussa on musta lammas, jonka on joskus palattava kotiin.

JP KOSKINEN

Tammikuun pimeä syli

Tammikuun pimeä syli avaa JP Koskisen 12-osaisen rikosromaanisarjan Murhan vuosi. Sarjan toinen osa Helmikuun kylmä kosketus ilmestyy syksyllä 2016 ja kolmas osa Maaliskuun mustat varjot vuonna 2017.

Sarjassa seurataan poliisista yksityisetsiväksi siirtyneen Kalevi Arosuon ja hänen vastahakoisen avustajansa sisarenpojan Juho Tulikosken tutkimuksia. Sarja on matka Tulikosken suvun salaisuuksiin ja päähenkilön menneisyyteen.

Juho Tulikosken isä, tunnettu taidemaalari on löydetty surmattuna ja Tulikoski saapuu pitkien jäähyväisten jälkeen synnyinkaupunkiinsa Hämeenlinnaan. Lähes pakotettuna hän joutuu auttamaan enoaan uusien ja vanhojen murhien tutkimuksissa ja sukeltamaan rikostutkinnan synkkään maailmaan aina Bodominjärven mysteeriin saakka. Rikos selviää, mutta suvusta, jota ohjaa omat lakinsa, Juho ei pääse eroon.

JP Koskinen on kirjoittanut sekä romaaneja, novelleja, että lasten ja nuortenkirjoja. Hänen romaaninsa Ystäväni Rasputin oli vuoden 2013 Finlandia-palkintoehdokas.

ISBN 978-952-850-904-2

9 789528 509042

CRIME
TIME